

humanity. Získávají přívržence v lidech, kteří se ze skrovných počátků probíjejí vzděláním k lepšímu postavení. Po válce se staví tyto strany za mírovou myšlenku. Tím získávají široké vrstvy, také však tím, že bojují proti výstřelkům kapitalismu s větší odvahou než pokrokové strany umírněné.

a) Radikální socialisté jsou stranou středního Francouze. Je mezi nimi mnoho úředníků a drobné venkovské buržoasie, mnoho středních zemědělců. Program strany: sociální reformy (bez revoluce), zásah státu v hospodářských otázkách (ne však etatismus), laická škola, v zahraniční politice mezinárodní dohody (ne však proti zájmům národní obrany). Strana, v jejímž programu jsou radikální prvky, je přes to často u vlády. Proto se do ní vloudilo mnoho živlů, které nepřispěly vždy k její dobré pověsti. Nedostatečný výběr členstva zaviňuje i vnitřní spory a opouštění zásad.

b) Socialistická strana (= sociální demokracie) je nejlépe organizovanou francouzskou stranou. Po rozkolu z r. 1920, kdy se její radikální stoupenci prohlásili komunisty, jsou v socialistické straně inteligentní dělníci, drobná buržoasie, které jsou radikální socialisté příliš oportunističtí, někteří intelektuálové (zejména učitelé). Strana se pokouší získat i zemědělce a mění proto svůj program kolektivního vlastnictví. Socialistická strana získává půdu svým postavením opoziční strany, která může vzít za své většinu požadavků různých nespokojenců. Má výhodu jednotného, srozumitelného programu, který hlásají většinou řečníci z lidu, ochránci „malých“ proti „velkým“. To získává straně sympatie hlavně na jihu Francie, kde se vznětlivé masy snadno opájejí výmluvností lidových řečníků. Socialistická strana zdůrazňuje, že chce dosáhnout svých cílů postupnými reformami.

IV. Komunisté.

Komunisté mají stejný marxistický a etatistický program jako socialisté. Nejsou však pro reformy, nýbrž pro převrat. Jsou prototypem revoluční strany. Jsou proti všem současným institucím a proti každé iniciativě, která nevychází od nich. Stále kritizují, stále podávají upřílišněné radikální návrhy. L. soudí, že nemají ve Francii mnoho naděje na úspěch. Dnes jim také vadí — při jejich roztržitosti po celém státě — francouzský způsob voleb. R. 1932 měli 796.630 hlasů a pouze 10 poslanců, kdežto radikálové mají 157 poslanců na 1.836.991 hlasů. Komunistické straně škodí u voličstva její stálé „čistky“ a vylučování ze strany, kromě toho však i systematická a neplodná opo- sice, kterou se dosáhlo pouze roztržitění dělnických sil. Proto jim v posledních volbách ubylo 260.000 hlasů.

V závěru své studie srovnává L. poměr hlasů konservativních a umírněných proti hlasům levice a komunistů. Proti r. 1928 získaly levé strany r. 1932 650.000 hlasů a pravé ztratily 200.000. (Poměr je 4,895.023 a 3,880.717.) Umírněné strany pomalu ustupují. „Levá mystika“ proniká do lidu vlivem laické školy i úřadů obsazených radikálními socialisty, také však lepší propagandou levicových stran. Jk.

„L'ESPRIT FRANÇAIS ET L'ÂME ALLEMANDE“. (Louis Reynaud, profesor na filosofické fakultě v Lyoně, Flammarion 1934.)

Louis Reynaud, jehož důležité práce o vztazích Německa a Francie v duchovním a mravním vývoji jsou velmi známé, vydal právě o německé duši velmi vhodnou knihu. Všichni víme, kolik knih bylo věnováno v posledních letech na druhé straně Rýna kritice

francouzského ducha. Louis Reynaud připomíná dvě, které způsobily opravdový rozruch; Sieburgovu „Náleží Bůh Francii“ a Curtiovu „Úvaha o Francii“. Kniha Louis Reynaudova jest odpovědí na tato díla. Němečtí spisovatelé křísili to, co nazývají francouzským statismem. Francouzský spisovatel analyzuje to, co ve skutečnosti obsahuje germánský dynamismus a také, za co vlastně stojí. Tato analýza, více ještě nežli zajímavosti, které v sobě obsahuje, upoutává nás pro své zásadní stanovisko, které ospravedlňuje francouzského ducha oproti německé povaze.

S jistotou, kterou dodává celý život, zasvěcený takovému studiu, Louis Reynaud jde přímo k základnímu rysu této povahy. Jest to, praví, „intimní směr podvědomí a bezvědomí s racionalismem, citu s inteligencí, jinými slovy subjektivismus.“ Reynaud velmi dobře ukazuje, jak tento subjektivismus se neustále projevoval během staletí, jak předurčil nejdříve reformaci, potom romantismus, hnutí, která měla obě dvě svůj původ v Německu.

Nemáme nikterak v úmyslu prováděti zde znovu kritiku reformace — a zároveň ducha romantismu —, která byla vykonána v posledních třiceti letech mnohokrát a opravdu mistrovským způsobem. Louis Reynaud nám umožňuje ostatně pochopiti, že německý duch ve svých nejnovějších projevech zůstává věren své tradici. Nutno zvláště uvážiti, že pověstný německý dynamismus není nic jiného, nežli subjektivismus, vědomý, lichotící sám sobě, rozvinutý s největší možnou živelností. Německo se domnívá ve svůj prospěch, že jest ve spojitosti s hlubokými silami přírodními a životními a tím že jest i předurčeno k tomu, aby dodávalo světu vzpruhu k věčnému obnovování. S tohoto hlediska vidí Curtius — po Fichtovi — v Německu národ primitivní a původní, národ v podstatě životný, zatím co Francie by byla pouhým národem passivním, odvozeným ze zastaralých civilizací antických, připoutaným svou porobou k těmto úctihodným, ale zastaralým vzorům.“ U kolébky Německa, praví Curtius, jest vzpoura; u kolébky Francie poddání se. „Což by přisuzovalo Francouzům, připojuje Reynaud, když by citoval tuto větu, úlohu národa »statického«, zatím co Německo by bylo národem »dynamickým«. Na neštěstí, praví Reynaud, historie Francie a Německa nepotvrzuje tato teoretická pozorování. Poddajnost francouzského národa nikterak mu nezabránila, aby samostatně nevytvořil civilizaci středověku, civilizaci, která nutně musela míti v sobě něco nového a velikého, poněvadž celá Evropa ji převzala. „Vzpoura“ a „dynamismus“ Německa nikterak nezabránilo, aby německý duch nebyl ve vleku francouzské civilizace během téměř celého vývoje jeho historie.

Nebojme se připojiti k tomuto důkazu o domyšlivosti německé povahy, že spravedlivá teoretická úvaha jest neméně příznivá francouzskému duchu. (A pravíme-li „francouzský duch“, jest to jen proto, že domyšlivost německé povahy nás k tomu přinucuje. Raději bychom užili výrazu duch lidský, kterému francouzská civilizace snaží se poskytnouti pouze pravidlo vzorného života.)

Nutno se předem vystříhati toho, abychom neupadli do léčky, nastražené německou filosofií a klásti proti germánské vitalitě obhajobu čistě racionalistickou. Na této základně život, s velkým písmenem, a za doprovodu básnických mus, nutně vždy zvítězí. Ale nutno blíže určit, že jde o život lidský a tázati se, co mu dává jeho cenu. A tu nutno odpověděti, že jest to právě ono „podrobení se“, z něhož by německý dynamismus chtěl učiniti skvrnu a znamení úpadku.

Ano, velikost člověka spočívá v tom, že jest podroben, podroben řádu světa, fysice, matematice, logice. Nepodléhá těmto zákonům jako zvířata, on se jim podrobuje,

uznává je totiž, a ještě více, rozpoznává je. A právě v mezích tohoto poddanství vykonává svou svobodu.

Tato hluboká lekce humanismu jest to podstatné, co jsme převzali ze starověku. Neboť konečně, a nutno to říci, my nenesíme více tog, nemáme více domy s atrií, nepíšeme již verše v hexametri, ani tragické trilogie, ani nestavíme již dorské chrámy. Vzejdeme proto mimochodem plně uznání Louis Reynaudovi, že navrhuje za vzor věčného humanismu středověkou civilisaci. Jest to otázka ducha a ne formy. Virgilius jest mnohem blíže Dantovi nežli Parthenon Madeleině. Vždyť právě starověk nás naučil ceniti si velikost ducha podrobení se. To platí zrovna tak pro filosofii jako pro poesii a pro architekturu. A nehájíme tohoto ducha, protože jest více méně francouzským, ale protože nemůžeme jím otrástiti, aniž bychom zároveň nezasáhli řád lidský.

Dynamismus vynášený německou povahou nedělá ostatně nic jiného. Co nám vlastně navrhuje? Sílu života? V této formě jest to síla, která se podobá míze, stoupaající v lesních stromech, nebo síle, která žene běžící zvíře. Svoboda? Kladu si otázku, zda tato svoboda jest něco jiného nežli svoboda zvířat, která mají možnost pobíhati v lesích, dubů a buků, které mají možnost růsti k nebi. Ale lidská svoboda jest zcela něco jiného. Jest to svoboda inteligentní, která se měří se silami přírodními, která se jim podrobuje jen proto, aby je lépe ovládla. Není jiného umění, nežli dle této svobody. Není civilisace, ať už francouzské nebo německé, bez takovéto svobody. Život a svoboda, to se velmi snadno řekne. Ale výtvořiny lidské svobody, básně, sochy, budovy, budou zde stále, zatím co mocnosti a svobody, které jsou pouze vitální, budou dávno obráceny v trus, aby obnovovaly zárodky, nevyčerpatelně pomíjející. Dr. Ch.

PROF. O. MYCJUK — „UKRAJINSKI CHLOPOMANY“. Černivci 1933. Str. 80. S fotografií skupiny pionérů chlopomanů.

Před čtenářem je stručná monografie o jedné z etap procesu obrození Ukrajinského národa, u níž nutno se pozastaviti. Literárně se tento proces spojuje s jménem ukrajinského spisovatele Ivana Kotljarevského (1769—1838), jehož nesmrtelná ukrajinská „Natalka Poltavka“ se tak velmi podobá české nesmrtelné „Prodané nevěstě“. Nacionálně-politický problém obrození Ukrajinského národa a státu v novějším porozumění zavedlo v 40. letech XIX. století slavné Cyrilo-Methodějské bratrstvo, jež po prvé v slovanských zemích uplatnilo postulat politický: federaci všech slovanských národů a států. Iniciátory, organisátory a ideology byli největší ukrajinský básník-buditel Taras Ševčenko a v té době významný ukrajinský dějepisec Kostomarov. Po prvé v slovanských východních zemích vysloven byl Ukrajinci federální panslavismus, rovnoprávnost všech slovanských národů (Puškin říkal: „nechť se všechny slovanské řeky slíjí v ruské moře“, na což Ševčenko odpovídal: „nechť všechny slovanské řeky slíjí se v slovanské moře“), — za což bylo Cyrilo-Methodějské bratrstvo i jeho členové krutě pronásledováni ruským carským režimem. Doslovně jej zničili (Ševčenko na vždy byl poslán do vyhnanství a bylo mu zakázáno psáti i malovati) a chef ruského četnictva mohl se pochlubiti, že celou ideologii tohoto velkého slovanského hnutí na ukrajinských zemích zamkl pod svůj klíč...

Zdálo se, že Ukrajina znovu byla zničena, jak tomu bylo již několikrát před tím v dějinách po jejím vstoupení do vojenského svazu s Moskevskem roku 1654, jenž namířen byl proti polskému imperialismu v XVII. stol. Ale spontanní procesy nacionálního obrození nebylo možno již potlačiti. Ke konci 50. a na počátku 60. let XIX. st.